

Sygn. akt IV Ca 83/17

POSTANOWIENIE

Dnia 10 marca 2017r.

Sąd Okręgowy w S. IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym :

Przewodniczący: SSO Mariola Watemborska (spr.)

Sędziowie SO: Dorota Curzydło, Elżbieta Jaroszewicz

Protokolant: sekr. sądowy Karina Hofman

po rozpoznaniu w dniu 10 marca 2017 r., w S.

na rozprawie sprawy

z wniosku D. P.

z udziałem S. K. (1), B. H. (1)

o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku

na skutek apelacji uczestniczki B. H. (1) od postanowienia Sądu Rejonowego w S. z dnia 21 grudnia 2016 r. sygn. akt IX Ns 1060/16

postanawia:

1. oddalić apelację;
2. zasądzić od uczestniczki B. H. (1) na rzecz wnioskodawczynie D. P. 120 zł (słownie: sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt IV Ca 83/17

UZASADNIENIE

Wnioskodawca D. P. wniosła do Sądu Rejonowego w S. wniosek o zmianę postanowienia o stwierdzenia spadku po dziadku S. B., podnosząc, iż na skutek złożenia zapewnienia spadkowego nieodpowiadającego prawdzie, niesłusznie pominięta została w orzeczeniu Sadu Rejonowego w S. z dnia 9 czerwca 1987 r. w sprawie o stwierdzeniu nabycia spadku sygn. akt Ns 157/87.

Uczestniczki postępowania: S. K. (2) i B. H. (2), wniosły o oddalenie wniosku i obciążenie wnioskodawczynie kosztami postępowania. Uczestniczki co do zasady zaoponowały wnioskowi, wnosząc o jego oddalenie i podnosząc uchybienie procesowe po stronie wnioskodawców, w postaci nie zachowania ustawowego terminu z art. 679 § 1 k.p.c.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że w dniu 15.02.1987 w S. zmarł S. B., ostatnio stale zamieszkały w S.. W chwili śmierci S. B. był żonaty z N. B.. Z tego związku miał czworo dzieci, z których przed jego śmiercią zmarło dwoje – jedno w niemowlęctwie a drugie tj. syn E. B. zmarł w 1985 r. jako osoba dorosła. Żyjącymi obecnie dziećmi S. B. są S. K. (1) i B. H. (2). Zmarły syn S. E. B. pozostawił zstępną - córkę, którą jest D. P..

W dniu 9.06.1987r. Sąd Rejonowy w S. przeprowadził postępowanie spadkowe po zmarłym S. B. w sprawie Ns 157/87. Żona spadkodawcy N. B. złożyła wówczas zapewnienie spadkowe, w którym wskazała (niezgodnie z prawdą), iż dwoje z czworga dzieci S. B. i jej zmarło w niemowlęctwie. Uczestniczki tamtego postępowania S. K. (2) i B. H. (2), potwierdziły prawdziwość zapewnienia spadkowego, po czym złożone zostały oświadczenia o przyjęciu spadku wprost. Sąd na w/w podstawie wydał postanowienie spadkowe, które uprawomocniło się.

Ustalił jednocześnie Sąd I instancji, że D. P., świadomie pominięta została w postępowaniu Ns 157/87. Nie była ona uczestnikiem w/w postępowania spadkowego. Nie wskazano sądowi jej tytułu do spadku po zmarłym dziadku i nie zawiadomiono o toczącym się postępowaniu.

D. P., z częścią rodziny zwłaszcza ze strony S. K. (1) utrzymywała stały kontakt. Zaprosiła w/w na swój ślub oraz uczestniczyła w weselu córki S. K. (1). Kontakt z odłamek rodziny B. H. (1) był dużo słabszy. D. P. wzięła ślub z obywatelem (...) i od(...) lat zamieszkuje za granicą. Pomimo tego podczas jednej z wizyt powzięła (około 1,5 roku temu) wiadomość o możliwym pominięciu jej w dziedziczeniu po zmarłym (...) S. B..

Z dalszych ustaleń Sądu Rejonowego wynika, że w dniu 21.04.2015r. D. P., wystąpiła o stwierdzenie nabycia spadku po swoim ojcu E. B., na skutek czego Sąd Rejonowy w S. w postępowaniu w sprawie IX Ns 543/15 wydał postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku powołując do niego wnioskodawczynię w całości. Następnie, po zakończeniu tego postępowania D. P., wystąpiła wniosła o zmianę postanowienia o stwierdzenia spadku po dziadku S. B., podnosząc iż na skutek złożenia zapewnienia spadkowego nieodpowiadającego prawdzie, niesłusznie pominięta została w orzeczeniu o stwierdzeniu nabycia spadku z dnia 9 czerwca 1987 r. sygn. akt Ns 157/87

W oparciu o tak poczynione ustalenia, Sąd Rejonowy uznał, że należy zmienić postanowienie o stwierdzenie nabycia spadku po S. B. zmarłym 15.02.1987 r. w S., ostatnio stale zamieszkałym w S., orzeczone prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w S. z dnia 9.06.1987 r. w sprawie Ns 157/87, w ten sposób, że stwierdzić, iż spadek po S. B. zmarłym 15.02.1987 r. w S., ostatnio stale zamieszkałym w S. na podstawie ustawy nabyły z dobrodziejstwem inwentarza: żona N. B. (c. A. i M.), córki: S. K. (1) (c. S. i N.), B. H. (1) (c. S. i N.), oraz wnuczka D. B. P. (c. E. i T.) w ¼ części spadku każda z nich.

Sąd Rejonowy wskazał, że stosownie do treści art. 679 § 1, 2 i 3 k.p.c. dowód, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku, nie jest spadkobiercą lub że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzony, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku, z zastosowaniem przepisów niniejszego rozdziału. Jednakże ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może tylko wówczas żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, gdy żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość. Wniosek o wszczęcie takiego postępowania może zgłosić każdy zainteresowany. W razie przeprowadzenia dowodu, że spadek w całości lub w części nabyła inna osoba niż wskazana w prawomocnym postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku, sąd spadku, zmieniając to postanowienie, stwierdzi nabycie spadku zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym.

Wzruszenie prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku może nastąpić albo przez jego uchylenie (art. 678), albo przez zmianę (art. 679 i 690 § 2 k.p.c. oraz art. LIX p.w.k.c. i art. 2 § 2 ustawy z dnia 26 października 1971 r. zmieniającej ustawę Kodeks cywilny, Dz. U. Nr 27, poz. 252).

Sąd Rejonowy zważył, że ponad wszelką wątpliwość (co wykazały przesłuchania wnioskodawczyni i uczestniczek postępowania, oraz ustalenia ze sprawy IX Ns 543/15) D. P., oczywiście nieprawidłowo nie została wskazana przez uczestników w sprawie Ns 157/87, jako jedna ze spadkobierczyń po(...) S. B.. W zapewnieniu spadkowym, w ocenie Sądu całkowicie świadomie N. B. podała, iż jej zmarły mąż nie miał innych dzieci (które nie zmarłyby w niemowlęctwie) niżli uczestniczki tamtego postępowania, co S. K. (1) i B. H. (1) potwierdziły (str. 8 i 9 akt Ns 157/87). W ocenie Sądu składająca zapewnienie spadkowe, uczyniła to świadomie, albowiem nieprawdopodobnym i stojącym w sprzeczności z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, byłoby przyjęcie iż matka (N. B.) „zapomniała” o istnieniu swojego (zmarłego (...) (...) wcześniej) syna E. B., a tym samym i istnieniu jego córki (wówczas już (...)) A.. Ustalenie to oznacza,

iż D. P., świadomie pominięta została w postępowaniu spadkowym po dziadku. Powyższe legło u podstaw materialnej nieprawidłowości wskazanego wyżej orzeczenia i skutkowało niewyjawieniem wszystkich istotnych okoliczności sprawy.

Sąd Rejonowy nie podzielił przy tym zarzutu uczestniczek postępowania dotyczącego tego, że wnioskodawczynie upłynął już ustawowy, roczny termin przewidziany w art. 679 k.p.c., od dowiedzenia się i uzyskania możliwości do zmiany tego postanowienia. Sąd stwierdził, że zarzut ten nie dotyczy wnioskodawczynie, gdyż złożenie wniosku na podstawie art. 679 k.p.c. nie jest ograniczone w czasie dla tych osób zainteresowanych, które nie były uczestnikami postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku. Natomiast, jak podkreśla się w orzecznictwie - przez uczestnictwo w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku, w myśl art. 679 k.p.c., należy uznać formalny udział w postępowaniu, a nie stopień aktywności, bierność czy nawet całkowitą beczynność zainteresowanego występującego w sprawie.

Mając powyższe na względzie, w okolicznościach niniejszej sprawy, Sąd I instancji uznał, iż D. P., ponad wszelką wątpliwość nie była uczestnikiem postępowania spadkowego w sprawie Ns 157/87. Oznacza to, iż jej wniosek o zmianę postanowienia spadkowego po dziadku, nie jest ograniczony żadnym cenzusem czasowym.

O kosztach postępowania Sąd orzekł stosownie do treści art. 520 § 1 k.p.c., zgodnie z którym każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

Z rozstrzygnięciem Sądu I instancji nie zgodziła się uczestniczka postępowania B. H. (1) wnosząc apelację, w której zaskarżyła w całości postanowienie Sądu Rejonowego, zarzucając mu naruszenie prawa procesowego w postaci art. 679 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego poprzez uznanie, iż wnioskodawczynie nie była uczestnikiem postępowania spadkowego po zmarłym S. B., które zakończyło się postanowieniem Sądu Rejonowego w S. z dnia 22.04.1987 r. (sygn. akt Ns 157/87) oraz w konsekwencji uznanie, iż wnioskodawczynie nie była ograniczona rocznym terminem do wystąpienia z żądaniem zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku.

W oparciu o w/w zarzut apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia przez oddalenie wniosku o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku i zasądzenie od wnioskodawczynie na rzecz uczestniczki postępowania B. H. zwrotu kosztów postępowania.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawczynie wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od apelującej na rzecz wnioskodawczynie zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja uczestniczki postępowania jako bezzasadna nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że stosownie do treści art. 382 k.p.c., sąd apelacyjny ma nie tylko uprawnienie, ale wręcz obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału oraz dokonania własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w tym oceny zgromadzonych dowodów (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17.04.1998r., II CKN 704/97, OSNC 1998 nr 12, poz. 214). Sąd II instancji nie ogranicza się zatem tylko do kontroli Sądu I instancji, lecz bada ponownie całą sprawę, a rozważając wyniki postępowania przed Sądem I instancji, władny jest ocenić je samoistnie. Postępowanie apelacyjne jest przeto przedłużeniem procesu przeprowadzonego przez pierwszą instancję, co oznacza, że nie toczy się on na nowo.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, rozpoznając wywiedzioną przez uczestniczkę postępowania B. H. (1) apelację, zważył, że w przedmiotowej sprawie nie doszło do naruszenia przepisów procedury cywilnej, w szczególności do naruszenia przepisu art. 679 § 1 k.p.c.

Słusznie bowiem uznał Sąd Rejonowy, że wnioskodawczyni D. P. nie była uczestnikiem postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym w S. w sprawie Ns 157/87 wobec czego nie jest ograniczona rocznym terminem (o którym mowa w treści art. 679 § 1 zd. 2 k.p.c.) do złożenia wniosku o zmianę orzeczenia spadkowego.

Jak powszechnie przyjmuje się w orzecznictwie (m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1983 r., III CRN 218/82, OSN nr 8 poz 124 i postanowienie z dnia 24 października 2001 r., III CKN 366/00, Lex nr 53094) wniosek w trybie art. 679 k.p.c. może zgłosić każdy, komu przysługuje uprawnienie do wystąpienia z żądaniem stwierdzenia nabycia spadku. A zatem, prawidłowa wykładnia § 2 tego przepisu w zakresie pojęcia „każdy zainteresowany” musi odwoływać się do art. 1025 § 1 k.c. i art. 510 § 1 k.p.c. osoba zainteresowana, o której mowa w art. 679 § 2 k.p.c., pominięta w poprzednim postępowaniu, może skutecznie powoływać się na wszystkie przeprowadzone dowody, że spadek w całości lub części nabyła inna osoba, niż wskazana w prawomocnym postępowaniu (art. 679 § 3 k.p.c.).

Nie sposób przy tym zgodzić się z argumentacją apelującej uczestniczki postępowania, że wnioskodawczyni D. P. była formalnoprawnym uczestnikiem postępowania w sprawie Ns 157/87, dotyczącego stwierdzenia nabycia spadku po dziadku S. B. wobec czego miała możliwość powoływania się na okoliczności, które obecnie stanowią podstawę do wystąpienia z wnioskiem o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku.

Nie może być bowiem wątpliwości co do tego, że wnioskodawczyni D. P. powinna być uczestnikiem postępowania w sprawie Ns 157/87, gdyż była jedynym spadkobiercą zmarłego w 1985r. E. B. - syna S. B.. Nikt jednak z uczestników postępowania w w/w sprawie nie wskazał sądowi, że zmarły S. B. miał syna, który co prawda zmarł przed S. B. ale pozostawił po sobie córkę D. A.. Wręcz przeciwnie zarówno wnioskodawczyni w tej sprawie - nieżyjąca już N. B. jak i córki zmarłego - S. i B., składając zapewnienie spadkowe utwierdziły sąd w przekonaniu, że zmarły miał czworo dzieci z których dwoje zmarło w niemowlęctwie. Wobec powyższego Sąd Rejonowy prowadzący postępowanie w w/w sprawie – choć z urzędu był obowiązany do czuwania, żeby wszyscy zainteresowani byli uczestnikami postępowania - nie miał powodów, aby poszukiwać innych osób zainteresowanych wynikiem postępowania spadkowego po zmarłym S. B..

W myśl art. 510 § 1 k.p.c. zainteresowanym w sprawie jest każdy, czyich praw dotyczy wynik postępowania, może on wziąć udział w każdym stanie sprawy. Jeżeli weźmie udział, staje się uczestnikiem (...). Wnioskodawczyni choć była zainteresowana wynikiem postępowania w sprawie Ns 157/87, nie z własnej winy, nie wzięła w nim udziału, zatem nie stała się uczestnikiem tego postępowania. Skoro więc nie była ona uczestnikiem w/w postępowania, nie była ona także ograniczenia czasowo w zakresie złożenia wniosku o zmianę postanowienia stwierdzającego nabycie spadku po dziadku.

Skoro zaś wnioskodawczyni za pomocą dokumentów w postaci aktów stanu cywilnego wykazała, że spadek po zmarłym w 1987r. S. B. na podstawie ustawy nabyły z dobrodziejstwem inwentarza żona N. B., córki S. K. (1) i B. H. (1) oraz wnuczka D. P., takiej treści należało wydać orzeczenie zmieniające postanowienie z dnia 9.06.1987r. wydane przez Sąd Rejonowy w S..

Mając na uwadze powyższe, uznając orzeczenie wydane przez Sąd Rejonowy za prawidłowe, apelację uczestniczki postępowania jako bezzasadną na podstawie art. 385 k.p.c. należało oddalić.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 6 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. (Dz.U. z 2016 poz. 1668 ze zm.) uznając, że na etapie postępowania apelacyjnego, interesy wnioskodawczyni i apelującej uczestniczki postępowania są sprzeczne.